

Projekt: Kras-Carso: Trajnostno upravljanje naravnih virov in teritorialna kohezija

Delovni sklop 2: Upravljanje naravnih virov

Aktivnost 1: Načrt upravljanja naravnih območij

Smernice za upravljanje naravnih območij na italijanskem delu Krasa

cooperazione territoriale europea
programma per la cooperazione
transfrontaliera
Italia-Slovenia
evropsko teritorialno sodelovanje
program čezmejnega sodelovanja
Slovenija-Italija

Progetto finanziato nell'ambito del Programma per la Cooperazione Transfrontaliera Italia-Slovenia 2007-2013, dal Fondo europeo di sviluppo regionale e dai fondi nazionali.
Projekt sofinanciran v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Ministero dell'Economia
e delle Finanze

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

Investiamo nel vostro futuro!
Naložba v vašo prihodnost!
www.ita-slo.eu
Progetto cofinanziato dal Fondo europeo di sviluppo regionale
Projekt sofinancira Evropski sklad za regionalni razvoj

Smernice za upravljanje naravnih območij na Krasu

Italijanski Kras

Naročnik: **Provincia di Gorizia, Corso Italia 55, 34170
Gorizia**

Izvajalec: **dr. Aila Quadracci uni. dipl. naravoslovka,
Križ 204, 34151 Trst**

Avtor: **dr. Aila Quadracci, uni. dipl. naravoslovka**

Predavatelj: **dr. Tina Klajnšček, uni. dipl. naravoslovka**

Osnova (pogodba): **Pogodba o izdelavi študije o Krasu in Smernic
za upravljanje naravnih območij na Krasu (z
dne 18. maj 2012)**

Trst, junij 2012

Študija o Krasu je na voljo v elektronski obliki na spletni strani www.krascarso-carsokras.eu

Projekt je sofinanciran v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Progetto finanziato nell'ambito del Programma per la Cooperazione transfrontaliera Italia - Slovenia 2007-20013, dal Fondo europeo di sviluppo regionale e dai fondi nazionali.

Vsebina študije ne odraža nujno uradnega stališča Evropske Unije. Za vsebino je odgovorna dr. Aila Quadracci.

KAZALO

Premisa	2
1. Trajnostni razvoj	3
2. Značilnosti Krasa v luči trajnosti	5
3. Vloga treh sistemov v luči trajnostnega razvoja	9
3.1 Sistem naravnih območij in zavarovanih habitatov	9
3.2 Kmetijski in gozdni sistem	9
3.3 Turistični, sprejemni in rekreacijski sistem	10
4. Smernice	11
5. Bibliografija	20

PREMISA

To delo predstavlja zaključni del **Delovnega Sklopa 2** - "Upravljanje naravnih virov - **Dejavnost 1** Načrt upravljanja naravnih območij" v sklopu projekta "Carso-Kras: Trajnostno upravljanje naravnih virov in teritorialna kohezija". "Smernice za upravljanje naravnih območij Krasa" so bile sestavljene z ozirom na kritičnosti, prioritete in potrebe tega področja, le-te so prišle na dan pri pripravi "Študije o Krasu".

Splošnemu pregledu osnovnih značilnosti italijanskega Krasa, ki so potrebne pri razumevanju smeri in ukrepov za dosego cilja trajnostnega razvoja, sledi predstavitev smernic, razdeljenih na tri področja, ki so bila analizirana v "Študiji o Krasu":

- ✓ Sistem naravnih območij in zavarovanih habitatov
- ✓ Kmetijski in gozdni sistem
- ✓ Turistični, sprejemni in rekreacijski sistem

Te smernice ne predstavljajo "rešitve" za trajnostni razvoj Krasa, pač pa nudijo koristne informacije javnim in zasebnim subjektom za razvoj in izboljšanje pravilnega upravljanja tega območja.

1. TRAJNOSTNI RAZVOJ

Pojem trajnostnega razvoja je tukaj mišljen kot oblika upravljanja, katerega cilja sta bodisi kakovost okolja kot ohranjanje naravne dediščine, mora pa obenem omogočati načelo enakega in pravičnega dostopa do naravnih virov za sedanje in bodoče generacije.

Če se uporabi ta pojem na treh področjih, ki so predmet te raziskave, se ga lahko predstavi na sledeči način:

Sistem naravnih območij in zavarovanih habitatov

Aplikacija obravnavanega pojma je v tem sklopu lažje razumljiva. Glede na to, da v tem primeru ne more priti do razvoja, če se prej ne ohrani naravne dediščine, se aplikacija sklada z odgovorno uporabo omejenih virov (voda, zemlja), spodbujanjem kompatibilnih gospodarskih dejavnosti (kmetijstvo, turizem) in vrednotenjem lokalnih značilnosti.

Kmetijski in gozdni sistem

Kmetijstvo je ključni sektor za trajnostni gospodarski razvoj in varstvo krajine. Pomembno je nagraditi tiste kmete, ki se odločijo za pridelovanje v skladu z metodami ekološkega kmetovanja in vlagajo v oblikovanje "zelenih infrastruktur". V tej luči gre podpora predvsem mladim kmetijskim podjetnikom, potencialno bolj odprtim spremembam in torej bolj naklonjenim uporabi sodobnih politik upravljanja. Poglavitne teme vezane na trajnostni pristop v kmetijskem področju so *multifunkcionalnost*⁽¹⁾ sodobnega kmetijstva, *kratka proizvodna veriga*, *biotska raznovrstnost* in *preprečevanje hidrogeološke nestabilnosti*.

⁽¹⁾ Kmetijstvo, ki se ne omeji na preprosto proizvodnjo surovin za prehranjevanje, pač pa cilja na združevanje, v širšem okviru, raznih funkcij in dodatnih storitev v korist celotni družbi

Turistični, sprejemni in rekreacijski sistem

Turistične strukture in storitve realizirane tako, da ne uničijo ali kvarijo krajine, morja ali okolja. Trajnostni turizem podpira nastanitev turistov v sprejemnih strukturah, ki jih dajejo na razpolago domačini (B&B, kampingi, agriturizmi, sobe ali stanovanja v najem, "razpršen hotel") in na ta način predstavlja dopolnilo njihovim dohodkom. Prav tako podpira pomikanje s kolesom, avtobusom ali peš, poleg tega, da nudi nasvete za spoštljivo obiskovanje krajev glede na njihove lokalne značilnosti.

2. ZNAČILNOSTI KRASA V LUČI TRAJNOSTI

Poleg fizičnega, geografskega in naravoslovnega uokvirjenja, ki je bilo izvedeno že v prejšnji Študiji, se nudi v tem sklopu uokvirjenje ekološkega, socialnega in ekonomskega konteksta obravnavanega območja. To območje je bilo določeno z ozirom na *Swot Analysis* Načrta lokalnega razvoja (PSL - GAL, 2009) in na "Študijo o Krasu".

MOČNE TOČKE	
<i>Naravna dediščina</i>	Mišljena kot obsežna kakovost in visoka raznolikost pokrajine in okolja, v katerih so vključena območja z visoko naravno vrednostjo.
	Visoka biotska raznovrstnost izhaja na tem območju tako iz biogeografske lege kot iz mozaika kraške pokrajine, v kateri beležimo pestrost habitatov, za vsakega od katerih so značilne diferencialne vrste, in visoko število endemitov. Kraška pokrajina nudi torej prisotnost velikega števila vrst v relativno majhnem območju.
<i>Zgodovinsko ruralna dediščina</i>	Mišljena kot bogastvo prazgodovinskih (gradbišča) in zgodovinskih elementov ter lokalnih tradicij, vezanih na podeželsko življenje.
<i>Kmetijstvo</i>	Prisotnost območjih za katere so značilne tradicionalne kmetijske dejavnosti, ki prispevajo k trajnostnemu upravljanju teritorija.
	Prisotnost visoke kmetijske in gozdne biotske raznovrstnosti
	Visoko kakovostni kmetijski proizvodi

<i>Multikulturalizem</i>	Odraž soprisotnost slovencev in italijanov ter srednjeevropskih in balkanskih kulturnih vplivov
<i>Logistika</i>	Kraško zaledje je potencialno zlahka dostopno z večjih mestnih središč in zato razpoložljivo s turističnega vidika in za domačine

V luči trajnostnega razvoja gre spoznavanje Krasa tudi preko analize njegovih poglobitnih "šibkosti":

ŠIBKE TOČKE	
<i>Geomorfologija</i>	Topne apnenčaste kamnine, ki so bogate z razpokami, povzročajo hitro prodiranje vode v skalnate plasti. Temu sledi širitev podzemnih vodnih prehodov, razvoj podzemnih votlin in pomanjkanje površinske hidrografije. Poleg tega prispeva visoka propustnost skalnih skladov pri potencialno hitrem prodiranju onesnaževal v podtalje, ki ga je težko nadzorovati (hidrogeološka občutljivost).
<i>Biotska raznovrstnost</i>	Pomanjkanje upravljanja različnih elementov krajinskega mozaika privede do homogenizacije pokrajine in posledično njene poenostavitve in izgube biotske raznovrstnosti; <i>raznolikost</i> je temelj ekološke stabilnosti. Mnogostranske medsebojne interakcije, do katerih pride, ko je raznolikost visoka, lahko do neke mere sanirajo motnje, ki jih povzročajo človeški posegi v ekosistemi.

<i>Podeželske tradicije</i>	Opuščanje kmetijskih navad povzroča poleg pomanjkanja "aktivnega" upravljanja pašnikov, travnikov in z njimi povezanih podeželskih območij, tudi izgubo kulturne dediščine v smislu lokalnih običajev in tradicij.
<i>Strateško načrtovanje</i>	Pomanjkanje vsesplošnega pregleda nad območjem in njegovim razvojem in torej tudi njegovega zavestnega in učinkovitega načrtovanja
	Skromno povezovanje med različnimi predstavniki gospodarske stvarnosti in torej težave pri sestavi "sistema"
	Skromna ponudba osnovnih in turističnih storitev

Glede na možnosti konkretnega trajnostnega razvoja, se navaja sledeče elemente:

MOŽNOSTI	
Načrti za upravljanje	Priprava Načrta za upravljanje območij Natura 2000 na Krasu
Turizem in didaktika	Možnost razvoja povpraševanja po zgodovinskem in naravoslovnem turizmu ter okoljskem osveščanju
	Razvoj turizma povezanega s pokrajinami spomina, zlasti po poteh Krasa, ki so vezane na Prvo svetovno vojno
	Možnost pritegovanja turistov, ki se pomikajo proti Trstu in drugim zanimivim "mestnim" centrom, v kraško zaledje s primernimi informativnimi pobudami in marketingom

Kakovostni kmetijski proizvodi, tipični lokalni pridelki	Višja pozornost potrošnikov do kakovosti okolja, tipični lokalni pridelki, enogastronomski turizem
	Povečano povpraševanje po ekoloških proizvodih
Multikulturalizem	Čezmejno povezovanje, v luči geografske lege, in torej potencialni razvoj sinergij z gospodarsko stvarnostjo na slovenskem območju

3. VLOGA TREH SISTEMOV V LUČI TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Sledi opis vloge, ki jo ima vsak sistem, pri razvoju kraškega območja, s pristno okoljevarstvenega kot tudi socialnega vidika. Ovrednotenje obeh področij jamči večjo gotovost uspeha pri načrtovanju razvoja.

3.1. Sistem naravnih območij in zavarovanih habitatov

OKOLJE	SOCIALA
Predstavljajo naravni kapital, ki ga je treba ohraniti in hkrati uporabljati z "vrlo" politiko trajnostnega razvoja in z <i>znižanjem</i> proizvodnje in potreb	

3.2. Kmetijski in gozdni sistem

OKOLJE	SOCIALA
<ul style="list-style-type: none"> - Pomemben pri ohranjanju kraške gmajne, pašnikov, njihovem izboljšanju, kakor tudi kulture in podeželskih tradicij.	<ul style="list-style-type: none"> - Pomemben za potencialno možnost ustvarjanja dohodka, s poudarkom na kakovost/zdravost izdelkov, raje kot na njihovo količino (okolju prijazno kmetijstvo). - Priložnost za lokalno skupnost, da se bistveno udeleži upravljanja in vzdrževanja teritorija in oblikovanja lastne razvojne smeri.

3.3. Turistični, sprejemni in rekreacijski sistem

OKOLJE	SOCIALE
<ul style="list-style-type: none"> - Uporaba območja z izvajanjem različnih dejavnosti in disciplin, ki se vršijo na področjih in z metodami, ki so popolnoma ustrezne okolju ki jih gosti. Širjenje poznavanja zgodovinskih in kulturnih posebnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ustvarjanje dohodka za lokalne skupnosti preko gostovanja z nizkim vplivom na okolje in možnostjo zaposlitve. - Izboljšanje ozaveščenosti uporabnikov Krasa za rekreacijske dejavnosti, izletništvo in športne dejavnosti v okolju, v katerem se nahajajo. - Priložnost za lokalno skupnost, da se bistveno udeleži upravljanja teritorija

4. SMERNICE

Sledijo smernice, ki lahko konkretno nudijo koristna navodila pri reševanju kritičnosti in problematik, ki so prišle na dan pri "Čezmejni analizi".

Postopek sodelovanja s strani zainteresiranih je bistvenega pomena pri seznanjanju z ukrepi upravljanja in posledično njihovem sprejemanju in izvajanju. Zato temelji priprava Načrta za upravljanje območja Natura 2000 na Krasu na dokumentu "*Misure proposte dal processo partecipativo*" (Ukrepi, ki jih predlaga postopek sodelovanja).

Operativni predlogi so evidentirani v sivem.

Naravna območja in zavarovani habitati	
Strategija	
Koristna strategija za doseg ciljev v okoljevarstvenem in socialnem kontekstu je sprememba omejitev v sklopu varstva okolja v priložnosti za razvoj teritorija, z neposrednim vključevanjem lokalne skupnosti - zlasti kmetijskih podjetnikov in lastnikov - pri določanju najbolj primerne rešitve in, če je le mogoče, pri upravljanju posegov , s krepitvijo skupnih ciljev in ovrednotenjem tehničnih sposobnosti in že dozorelih izkušenj	
Problem/Kritičnost	Smernice
Vdor tujih vrst	Metodologije ukrepov proti trenutno najbolj invazivnim rastlinskim vrstam: <ul style="list-style-type: none"> - Božje drevo (<i>Ailanthus altissima</i>): rastlino je težko izkoreniniti, zato je še posebej pomembno, da ne pride do pogojev za njeno naselitev (motnja vrhnje plasti zemlje). Mehansko uničenje in kemično postopanje - Amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>): paša je ena izmed možnih strategij za izkoreninjenje te vrste. Lahko pa se postopa proti njej z mehanskim uničevanjem ali s kemičnimi snovmi z zadovoljivimi uspehi.

	<p>- Raznozobi grint (<i>Senecio inaequidens</i>): Važno je preprečevanje motnenj na vrhnji plasti zemlje, ker ima ta vrsta veliko sposobnost naselitve degradiranih zemljišč in tistih, ki jih je zajel požar. V takih primerih se morebitne rastline grinta potrga ali pokosi preden te vzcvetijo. Kemično postopanje na splošno ni učinkovito.</p> <p>Kar se tiče naslednjih živalskih vrst, je treba poskrbeti za njihovo izkoreninjenje ali čimboljše obvladovanje njihovega širjenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nutrija (<i>Myocastor coypus</i>) (Pri Orehu, Osp, Glinščica) - Chrisemys spp. in druge vrste eksotičnih močvirskih želv - Vrste rib/Ribje vrste: <i>Carassius auratus</i>, <i>Ictalurus spp</i>, sončni ostriž, postrv (Glinščica).
Razvoj cestnega omrežja	<p>Prilagoditev struktur glede na varstvene potrebe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - določiti privilegirane poti za turistično rabo; - realizacija dostopnih točk do območij Natura 2000, te naj bodo oskrbovane s primernimi parkirišči ali povezane z že obstoječimi; parkirišča naj bodo nameščena tako, da je uporaba območij, ki zahtevajo večjo zaščito, čim manjša; - eventuelne razgradnje ali zamenjave cestnih poti, ki niso več uporabne in ki imajo znatne negativne vplive; <p>Uvedba ustreznega obveščanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oznaka "turističnih" cest, privilegiranih dostopov in nanje vezanih parkirnih prostorov;

	<p>- nuditi pri dostopnih točkah in turističnih storitav (sprejemnih centrih, restavracijah, kmetijah itd.) informacije o možnih poteh in prepovedanih obnašanjih;</p> <p>Zmanjšanje negativnih vplivov:</p> <p>- namestitev struktur za zmanjšanje nesreč s favno na cestno omrežje (bule, cestni jarki, označevalci, kupe z reflektorji svetlobo itd.);</p> <p>- prepoved vožnje z motornimi vozili po gozdnih cestah in tistih, ki tečejo med kmetijskimi posestvi (tudi z postavitvijo ovir za vstop).</p> <p>- podpiranje vzpostavitve ekoloških koridorjev</p>
Onesnaževanje podtalja	Uporaba obstoječe zakonodaje zadostuje, da se zagotovi varstvo podtalja, je pa potrebno večje nadzorovanje s strani Pristojnih ustanov.
Gradbeniško širjenje	<p>- Zavirati razpršeno gradnjo, spodbujati pa bolj koncentrirano gradnjo na že naseljenih območjih. Promovirati torej ponovno uporabo stavb v mestnih središčih na Krasu.</p> <p>- Tečaji specializiranega usposabljanja in/ali širjenje informativnega gradiva za usposabljanje strokovnjakov v gradbeni industriji ter javnih in zasebnih služb, povezanih s tem sektorjem. Pozornost je treba nameniti predvsem tehničnim občinskim uradom, uradom, ki so pristojni za izdajanje okoljevarstvenih dovoljenj, tehničnim pisarnam in podjetjem, ki delujejo na tem področju. Poleg splošnih pravil (gradbene tipologije in tehnike, ki zmanjšajo vplive na okolje in ohranjajo kakovostne elemente mestne</p>

	strukture) je primerno spodbujati širitev na celotnem ozemlje, ki ga upravljajo občine, navad za zmanjšanje neposrednih učinkov na določene vrste.
Razvoj kapilarnega namakalnega sistema	- Z okoljevarstvenega vidika lahko gradnja kapilarnega namakalnega sistema vpliva na ravnoesje nekaterih ekosistemov na kraškem območju. Načrtovanje tega sistema ne sme spodbujati uporabe pridelkov, ki niso prilagojeni na pedoklimatske značilnosti Krasa.

Kmetijski sistem	
Strategija	
<p>Koristna strategija za doseg ciljev v okoljevarstvenem in socialnem kontekstu je sprememba omejitev v sklopu varstva okolja v priložnosti za razvoj teritorija, z neposrednim vključevanjem lokalne skupnosti - zlasti kmetijskih podjetnikov in lastnikov - pri določanju najbolj primerne rešitve in, če je le mogoče, pri upravljanju posegov, s krepitvijo skupnih ciljev in ovrednotenjem tehničnih sposobnosti in že dozorelih izkušenj</p>	
Problem/Kritičnost	Smernice
Obnova gmajne in košenih travnikov	<p>- redno obrezovanje grmov (najmanj vsake tri leta), ki naj bo izvedeno med 1. avgustom in 15. februarjem, z odstranitvijo biomase;</p> <p>- posegi za obnavljanje, ki vključujejo sekanje dreves in grmov, odstranjevanje celotne tako pridobljene biomase in uporabo semen vrst značilnih za gmajno (vključno z uporabo sena pridobljenega s košo gmajn) za obnovo travne ruše, kjer je to potrebno.</p>

	<p>Pri čiščenju grmov na kraški gmajni morajo biti ohranjene zaprte skupine brina in posamezne rastline brina znatnih velikosti. Za izvajanje ukrepov lahko upravni organ sklepa sporazume z lastniki zemljišč, predvideva ugodnosti in se poslužuje sodelovanja ustanov in društev.</p>
Opuščanje kmetijstva z generacijsko izmenjavo	<p>Privilegirati pri dedovanju interes družbe napram gospodarjev lastnine, in spodbujati možnost pripisa podjetja na enega dediča z ekonomskim nadomestilom za izključene sodediče.</p>
Razpršitev zemljiških posesti in parcelacija	<p>Ta problem bi bilo treba radikalno rešiti z reformo Civilnega zakonika v dedovanih postopkih (glej npr. načelo družinske dednosti v Franciji in Nemčiji).</p> <p>Na lokalni ravni in kratkoročno bi bilo primerno razmišljati o organizaciji območja glede na različne in prevladujoče tipe kultur in določiti zanje najprimernejša območja.</p> <p>Spodbujati vzpostavitev skupnih proizvodnih enot in podpirati združitev več podjetnih enot z možnostjo fiskalnih in finančnih ugodnosti</p>
Gradbeniško širjenje	Glej Naravna območja in zavarovani habitati
Vdor tujih vrst	Glej Naravna območja in zavarovani habitati
Razvoj kapilarnega namakalnega sistema (pomanjkanje razpoložljive vode)	<p>Upoštevanje kar je navedno v sklopu <i>Naravna območja in zavarovani habitati</i>, je lahko realizacija kapilarnega namakalnega sistema, povezanega z napeljavami z nizkim vplivom (glej kaplja do kaplje) spodbuda za kmetovanje</p>

Poslovna diverzifikacija in zagotavljanje okoljevarstvenih storitev	Pooblastiti kmetijska podjetja za velik del vzdrževanja in obnovitev podeželskih zemljišč (Zakonska uredba 228/2001).
Aktiviranje oznake kakovosti	Aktivacija programa za ovrednotenje, ki vključuje: <ul style="list-style-type: none"> - teritorialno oznako, skupno vsem proizvodom na območju Krasa (čezmejno); - promocijo in usklajevanje ponudbe; - ponudbo izvedenskih mnenj kmetom za krepitev proizvodnje najbolj tipičnih pridelkov in tistih, ki imajo višjo okoljsko in ekonomsko dodano vrednost (prozorne proizvodne linije in kratke proivodne verige)
Ohranjevanje suhih zidov (kraških zidov)	Jamčiti ohranitev elementa, ki je značilen za kraško območje in koristen za biotsko raznovrstnost in ekološko neprekinjenost ozemlja, preko sestave smernic, ki naj bodo določene z Občinskimi upravami in ki omogočajo vnos v načrtovalna sredstva za planiranje in Prostorske izvedbene akte enotna navodila za obnovo oz. gradnjo zidov in ograd.

Gozdni sistem	
Strategija	
Glej Kmetijski sistem	
Problem/Kritičnost	Smernice
Požari	Preprečevanje gozdnih požarov naj se izvaja s metodičnim gozdarstvom, ki naj cilja na prehod s panjevca na lesnoproizvodni gozd, v katerem naj so drevesa različnih starosti, odstranitev mrtvega lesa, krčenje široko razraščene ruja, ki je prav zaradi tako razširjenega kritja zlahka vnetljiv, in postopno krčenje črnega bora
Naraščanje rastlinskih bolezni / pomanjkanje upravljanja gozdnih površin, na katerih so prisotne oboleli rastline	Obvezno sekanje in odstranjevanje obolelih rastlin s strani lastnikov zemljišč
Razpršitev zemljiške posesti in parcelacija	Glej Kmetijski sistem
Vdor tujih vrst	Glej Naravna območja in zavarovani habitati

Turistični, sprejemni in rekreacijski sistem	
<p style="text-align: center;">Strategija</p> <p>ovrednotiti rekreacijsko in pohodniško izkušnjo z bogatimi vsebinami in občutljivostjo in se tako izogniti njenemu razvrednotenju in seznaniti uporabnike z okoljskim bogastvom, ki ga uživajo;</p> <p>objaviti na splet obstoječe informacije: raziskovati simbiozo med naravno in zgodovinsko-kulturno dediščino, krajinskimi privlačnostmi in rekreacijskimi možnostmi ter storitvami za njihovo posluževanje;</p> <p> vključitev lokalnih ponudnikov v vrednotenje, upravljanje in vzdrževanje.</p>	
Problem/Kritičnost	Smernice
Pomanjkanje usklajevanja in organizacije med poli turističnih privlačnosti in sprejemnih struktur	<p>Uvesti strukturirane oblike koordinacije med različnimi strankami, ki delujejo pri promociji območja;</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktiviranje komunikacijskih sredstev in marketinga, ki naj se osredotočajo na prisotnost dejansko zavarovanega pomembnega celinskega območja (jamstvo za razvoj naravoslovnega turizma). V tesnem sodelovanju z pristojnimi agencijami (kot npr. TurismoFVG) - oblikovanje sistema vodičev na različnih nivojih za spodbujanje turizma (enogastronomskega, naravoslovnega, zgodovinskega, kulturnega, itd.); - aktiviranje regionalne strategije marketinga za spodbujanje dejavnosti/proizvodov/storitev, ki naj bodo izvedene z uporabo trajnostnih metod in ki naj podpirajo ohranjanje biotske raznovrstnosti; - realizacija študije izvedljivosti za uvedbo prepoznavne oznake za kraške proizvode in/ali za

	podjetja, ki sodelujejo pri ohranjanju njegove biotske raznoverstnosti
--	---

Pomanjkanje enotnega informativnega materiala	izdelava in razpolaganje s formati, ki so primerni za uporabo z najbolj razširjenimi računalniškimi orodji - na voljo za prenos z namenjenih spletnih strani - katerih vsebina naj vodi k zavestni uporabi območja, na primer: <ul style="list-style-type: none"> - načini dostopa in splošne storitve; - turističnih vodiči, ki vodijo obiskovalce na odkritje okolja, ne da bi njihova prisotnost povzročala bistvene negativne vplive; - specifični vodniki/zemljevidi za različne pohodniške in športne dejavnosti (kot GPS mape za kolesarje);
Skromna povezava med sistemi prevoznih sredstev	
Turistične in rekreacijske dejavnosti	Organizacija sistema turistično-naravoslovnih vodičev (ki naj vključuje specifično usposabljanje)
Poti	V sklopu splošnega načrtovanja omrežja poti je predvidena ponovna uporaba nekaterih tradicionalnih poti, ki povezujejo italijanski Kras z naselji in pomembnimi kraji na slovenskem Krasu. Poudarek naj gre tistim potem, ki prispevajo k varstvu okolja (npr. gozdne poti za gašenje požarov), kmetijskim, gozdarskim in pastoralnim dejavnostim ter kulturni promociji, v popolnem spoštovanju potreb po zaščiti biotske raznovrstnosti

5. BIBLIOGRAFIJA

RAZNI AVTORJI, 2008 – *Piano di Sviluppo locale 2009-2011* (Načrt lokalnega razvoja 2009-2011). LAND Milano za Goriško pokrajino

DRUŠTVO IN ITINERE, 2010. *Misure proposte dal processo partecipativo* (Ukrepi, ki jih predlaga postopek sodelovanja). Načrt upravljanja območij Natura 2000 – Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina.

FERRUCCI N., 2004. *Ricomposizione fondiaria e conservazione dell'integrità dell'azienda agricola*. Prebrano na Akademiji za kmetijstvo, Severovzhodni Oddelek. Padova.

Spletne strani

Spletna stran namenjena sodelujočemu oblikovanju Načrta upravljanja Območja Natura 2000 na Krasu: <http://www.carsonatura2000.it>